

QORTI TAL-APPELL

IMĦALLFIN

**S.T.O. PRIM IMĦALLEF SILVIO CAMILLERI
ONOR. IMĦALLEF GIANNINO CARUANA DEMAJO
ONOR. IMĦALLEF NOEL CUSCHIERI**

Seduta ta' nhar it-Tlieta 15 ta' Dicembru 2015

Numru

Rikors maħluf numru 818/2008FS

John Galea u martu Stella Galea

v.

Ġakbu sive James Muscat u martu Salvina Muscat

1. Dan huwa appell tal-konvenuti minn sentenza mogħtija mill-Prim' Awla tal-Qorti Ċivili fit-28 ta' Novembru 2011 [“is-sentenza appellata”] li kienet laqgħet it-talbiet tal-atturi (i) billi awtorizzathom jagħmlu xogħlijiet ta' tikħil u tibjid fuq il-ħajt tagħhom li jħares fuq l-arja tal-konvenuti; (ii) ordnat illi dawn ix-xogħlijiet isiru fi żmien ta' tliet xhur; u (iii) ikkundanat lill-konvenuti jħallsu d-danni li ġarrbu l-atturi minħabba d-dewmien biex isiru dawn ix-xogħlijiet fl-ammont ta' tnax-il elf u

seba' euro u tmienja u tmenin ċenteżmu (€12,007.88). Il-fatti rilevanti huma dawn.

2. L-atturi għandhom proprjetà fuq naħa waħda biswit il-fond tal-konvenuti Muscat. L-atturi riedu jagħmlu xogħol ta' tikħil fuq in-naħa tal-ħajt li parti minnu tħares għal fuq l-arja tan-naħa tal-konvenuti. L-atturi, b'ittra legali tal-15 ta' Marzu 2008, għarrfu lill-konvenuti illi kellhom jiġu l-ħaddiema biex jagħmlu x-xogħol fit-18 ta' Marzu 2008 iżda l-konvenuti ma tawx il-kunsens biex dan ix-xogħol isir.
3. Matul ix-xahar ta' Ġunju 2008 l-atturi reġgħu ppruvaw għat-tieni darba, b'ittra legali tal-24 ta' Ġunju 2008, biex jiksbu permess mingħand il-konvenuti biex ikaħħlu dik il-parti tal-ħajt li qed tħares fuq l-arja tal-konvenuti iżda l-konvenuti reġgħu għal darba oħra irrifjutaw li jagħtu dan il-kunsens u, għaldaqstant, l-atturi fetħu din il-kawża tallum billi saħqu li "sejrin isofru danni kbar hekk kif jibda l-istaġun tax-xitwa".
4. Il-konvenuti ressqu l-eċċezzjoni li huma qatt ma irrifjutaw li jingħata l-permess meħtieġ sabiex isir ix-xogħol ta' tikħil u ta' tibjid kif mitlub sakemm jitħarsu żewġ kondizzjonijiet u *cioè* li a) jitħallas kumpens għal dik il-parti tal-ħajt tal-atturi li nbriet fuq l-arja tal-konvenuti u b) li tingħata garanzija minn perit fis-

sens li l-ħajt tal-atturi ma jkunx ta' tfixkil għalihom meta huma eventwalment jiġu biex iħottu l-ħajt tagħhom.

5. Dwar it-talba għal likwidazzjoni ta' danni l-konvenuti wieġbu li dina ma tista' qatt tintlaqa', kemm għax ma saritx talba li tassew seħnew danni u għal dikjarazzjoni li l-konvenuti għandhom iwieġbu għal dawn id-danni, u kif ukoll għax fattwalment l-atturi ma sofrew ebda danni.
6. Bis-sentenza tat-28 ta' Novembru 2011, li minnha sar dan l-appell, l-ewwel qorti laqgħet it-talbiet kollha tal-atturi wara li qieset illi:

“... .. l-istess intimati, wara li eċċepew li huma [ma] irrifjutawx li jagħtu l-permess, kkwalfikaw l-istess eċċezzjoni b'żewġ kondizzjonijiet u *cioè* li:

“a) jitħallas kumpens għal dik il-parti tal-ħajt tar-rikorrenti li nbriet fl-arja tal-intimati u b) li tingħata garanzija peritali fis-sens li l-intimati ma humiex ser jiskontraw xi ostakolu *tramite* l-bini tal-istess ħajt imtella' mir-rikorrenti meta huma eventwalment jiġu biex iħottu l-ħajt tagħhom fil-futur.”

“Illi fil-verità dan ma kien ebda permess għax meta l-permess ikun suġġett għal kundizzjonijiet li wiehed anqas biss kellu dritt li jagħmilhom, ċertament ma jistax iwassal għal li hu kien fil-fatt ta l-permess. Għalhekk il-qorti tiċċhad din l-eċċezzjoni.

“D2. *Konklużjonijiet peritali u talba għad-danni:*

“Din il-qorti taqbel mal-konklużjonijiet peritali. Iżda l-intimati issollewaw fit-tielet eċċezzjoni tagħhom li:

“Illi dwar it-tielet talba jingħad li dina ma tista' qatt tiġi milqugħa għall-mod kif intavolata *in vista* tal-fatt li fl-ewwel lok ma hix akkompanjata minn talba li fil-fatt ġew kawżati danni u anqas talba biex jiġi dikjarat li l-intimati huma responsabbli għal tali danni u wisq anqas talba sabiex l-intimati jiġu kundannati jħallsu tali danni hekk kif likwidati u fit-tieni lok il-għaliex fattwalment ir-rikorrenti ma sofrew ebda danni.”

“Fi ftit kliem, l-intimati qegħdin jikkontestaw l-ammont ta' danni u dan anke fil-fehma tagħhom ma ġiex suffiċjentement pruvat, kif ukoll fuq punt proċedurali billi ma ntabitx dikjarazzjoni ta'

responsabbiltà u anqas talba għal-likwidazzjoni, u li għalhekk fuq bażi proċedurali, ma għandhomx ikunu ikkundannati jħallsu tal-istess danni.

“Hawnhekk il-qorti trid toqgħod ferm attenta li min-naħa l-waħda ma tissokkombix għal formalizmi żejda, iżda min-naħa l-oħra wieħed ma għandux jaqbeż il-punti proċedurali dettati mhux biss mil-liġi iżda minn eluf kbar ta’ sentenzi fejn dan ikun dejjem sar. Il-qorti hija tenuta li tara li jekk ifformulati l-premessi u mitlubin il-konkluzjonijiet dawn fil-fatt iwasslux għall-istess ħaġa jew kienu jiftħu bieb għal possibbli talbiet ta’ natura differenti. Għalhekk fil-każ in eżami, kif magħmulin il-premessi seta’ kienx il-każ li qed tintalab xi ħaġa oħra u mhux dikjarazzjoni ta’ responsabbiltà, likwidazzjoni ta’ danni u kundanna ħlas?

“

“Iżda fil-każ in ezami, ma hemm ebda dubju li dak li marru għalih ir-rikorrenti kien il-permess biex isiru x-xogħolijiet u kif ukoll id-danni riżultanti mill-aġir tal-intimati. Fil-fehma tal-qorti, dan m’għandux iwassal biex il-qorti ma tilqax it-talba għad-danni iżda *se mai* biex tqis dan l-element fl-aspett ta’ l-ispejjeż tal-kawza. Għalhekk dwar l-aspett proċedurali li l-ewwel suppost intalbu d-dikjarazzjoni ta’ responsabbiltà u likwidazzjoni tad-danni riżultanti, il-qorti mhux qed tilqa’ dawn l-eċċezzjonijiet iżda ser tqishom għall-iskop ta’ ħlas ta’ spejjeż.

“Dwar l-aspett l-ieħor li tant issoffermaw fuqu l-intimati fin-nota ta’ osservazzjonijiet tagħhom li ma hemmx provi suffiċjentement ċari dwar l-ammont ta’ danni pretiżi mir-rikorrenti, il-qorti sejra tistrieħ però fuq il-konkluzjonijiet peritali. Huwa veru li kif irriżulta waqt l-iskussjoni tal-Perit Abela, ir-riċevuti ma kinux iffirmati u anke xi affarijiet ma irriżultawx bl-aktar mod skjett, iżda min-naħa l-oħra l-Perit strañ fuq l-esperjenza vasta tiegħu dwar it-tip ta’ xogħlijiet li riedu jsiru biex tiġi sanata l-posizzjoni li tiġri minn zmien għal żmien f’kundizzjonijiet simili ħafna għall-każ in eżami. Kien għalhekk li l-istess perit ħass li għandu jillikwida l-ammont kif fil-fatt għamel fir-rapport tiegħu. Bl-istess mod din il-qorti tħoss li għandha timxi fuq ir-rapport tal-espert minnha nominat u tapplika l-istess kriterji għal dikjarazzjoni ta’ danni u likwidazzjoni tal-istess. Bħala dikjarazzjoni huwa ċar li d-danni reklamati ġew kawżati mill-aġir żbaljat tal-intimati u li ma hemmx għalfejn li wieħed jissofferma aktar fuq dan l-aspett. Dwar likwidazzjoni tal-istess danni, il-qorti eżaminat fid-dettal u bir-reqqa t-tabella li tinsab fil-konkluzjonijiet tal-rapport peritali *a fo/ 8* tal-istess ossija 56 tal-proċess, li minnu jirriżulta x’jitqies neċessarju bħala tibjid tal-ħitan interni, tiswijiet fis-sistema tal-elettriku u tiswijiet u ħsarat fl-għamara, li b’kollox jammontaw għal €12,007.88. Din il-qorti taqbel ma’ dawn il-konkluzjonijiet u tagħmilhom tagħha.”

7. Il-konvenuti appellaw minn din is-sentenza b'rikors tas-7 ta' Diċembru 2011, li għalih l-atturi wiegħbu fl-14 ta' Marzu 2012. Il-konvenuti appellanti fessru l-aggravji tagħhom hekk:

"1. Illi l-ewwel qorti ma setgħetx tinjora għal kollox in-nuqqasijiet proċedurali li kien hemm fir-rikors promotur u dana a baži tal-prinċipji *quod non est in acta* [recte: *in actis*] *non est in mundo* u kif ukoll a baži tal-argument li ġudikant ma jistax jiddeċiedi fuq fatturi *oltre* dawk mitluba *stante* li tali deċiżjoni tkun *ultra petita* u dana partikolarment meta b'hal fil-każ in eżami jkollok eċċezzjonijiet sollevati appuntu fuq tali nuqqasijiet liema difetti kienu jiffirmaw parti mill-baži tal-istess eċċezzjonijiet. Fil-fatt tajjeb u huwa interessanti li jiġi notat li l-istess onorabbli qorti fl-ewwel istanza, hi wkoll waqgħet fl-iżball u fin-nuqqasijiet proċedurali kommessi mill-attur kif jirriżulta mid-*decide*;

"2. Illi dwar il-likwidazzjoni tad-danni, l-ewwel onorabbli qorti żbaljat bil-kbir meta ddeċidiet u strahet interament fuq ir-rapport peritali meta rriżulta bl-aktar mod skjett u manifest sew mill-provi prodotti jew aħjar minn nuqqas ta' provi prodotti da parti tal-atturi, sew mill-istess rapport peritali u kif ukoll mir-risposti li ngħataw mill-istess perit in eskussjoni, li ma ngābet ebda prova dwar l-istess danni. Il-qorti ma għandha ebda obbligu li tistrieħ fuq u/jew li tabbraċċja xi rapport peritali magħmul minn esperti nominati minnha. Fil-ġurisprudenza nostrana ssib diversi każijiet fejn il-qorti skartat għal kollox jew parzjalment tali rapporti. Ir-rapporti qegħdin hemm biex jassistu lill-qorti fid-deċiżjoni tagħha u mhux biex jorbtu lill-qorti fl-istess deċiżjoni tagħha. Hawn tajjeb ukoll li jiġi mfakkar ir-regola bażika f'proċess ġuridiku li "min jallega jrid jipprova". Fil-każ in eżami hemm stqarrija magħmula mill-istess perit nominat mill-qorti mhux biss li ma tressqux provi dwar id-danni subiti iżda *ex admissis* jikkonferma għal darbtejn li mhux biss ma ra ebda danni fil-kċina iżda lanqas biss ra l-kċina in kwistjoni. Hija ħaġa inkredibbli kif perit nominat mill-qorti jista qatt jasal biex jagħti opinjoni u jasal għal konklużjoni fuq oġġett li lanqas biss rah. Tassew affarijiet li ma jitwemmnux però hekk ġara f'dan il-każ. U bir-rispett kollu lejn l-ewwel onorabbli qorti, hija żbaljat doppjament talli strahet fuq rapport daqshekk fjakk u nieqes mill-aktar elementi neċessarji u bażiċi biex toħroġ b'tali konklużjonijiet;

"3.

"4. Illi *cio nonostante* però, jista' jirriżulta opportun li wieħed jelenka tali difetti u nuqqasijiet fir-rapport peritali, anke semplicement għall-aħjar konvenjenza ta' dina l-onorabbli Qorti tal-Appell sabiex dan l-odjern rikors jiftehem aħjar;

"Illi minngħajr preġudizzju għall-premess għandu jirriżulta wkoll li ma ġew prodotti ebda provi min-naħa tal-atturi dwar il-konsistenza u l-valur tad-danni allegati. Dana joħroġ sew mill-provi mressqa u kif ukoll mill-istess rapport peritali inkluż mir-risposti li huwa ta in eskussjoni u dana kif ser jiġi hawn osservat:-

"a) Dwar il-ħsarat fil-ħajt il-perit tal-qorti jikkummenta li "ħlief għal *set* ta' ritratti, l-atturi ma ssottomettewx lista dettaljata tal-ħsarat u anqas l-ammont ta flus li kienu qed jippretendu b'ħala kumpens ta' tali danni";

“b) In eskussjoni l-perit tal-qorti jikkonferma li r-ritratti esebiti lkoll juru biss il-partijiet esterni tal-ħajt. Dan ifisser li l-perit ma ra ebda ħsarat fuq il-parti interna tal-ħajt u kwindi wisq anqas seta' jivvaluta tali ħsarat - fil-fatt ma għandux jirriżulta li kien hemm ħsarat interni peress illi l-ħajt ta' barra huwa tal-*bricks* u l-ispazju li jkun hemm f'tali materjal difatti jservi bħala *insulation* biex appuntu ma jkunx hemm umdità fuq il-parti interna;

“c) Illi mingħajr preġudizzju għall-premess jingħad ukoll li fil-kejl minnu indikat, huwa kellu jnaqqas parti minn wara li kien jirriżulta għa mkaħħal mill-istess atturi u kif ukoll dik il-parti ta' quddiem li rriżulta li tagħti għal fuq proprjetà ta' terzi u kwindi mhux proprjetà tal-konvenuti; Illi għalhekk dan il-parti tal-ħajt seta' faċilment jitkaħħal u jitbajjad mill-atturi peress illi ma kienx jeħtiġilhom la permess mill-konvenuti u lanqas kellhom problemi ta' aċċess għall-istess;

“d) Mistoqsi dwar il-ħsara fis-sistema elettrika il-perit jerga' jikkonferma li huwa ma ra ebda ħsara *per se* f'din is-sistema però iġid li wasal għal tali konklużjoni u stima fuq sempliċi supposizzjoni, ħaġa li hija inaċċettabbli f'proċess ġudizzjarju. Huwa wieġeb hekk: “l-esponent deherlu li la darba jixxarrab sew ħajt tal-*bricks* li fih kienet għaddejja parti mis-sistema tal-elettriku allura din trid tiġi spezzjonata ...” Appuntu hekk kellu suppost jagħmel il-perit tal-qorti *cioè* jispezzjona tali sistema u mbagħad joħroġ ir-rapport dwar jekk hemmx ħsara jew le u jekk fl-affermattiv kemm tiswa tali ħsara u mhux ma jispezzjona xejn, jissupponi li hemm ħsara u joħroġ bi stima ta' tiswija li hi bbażata fuq ix-xejn;

“e) Dwar il-ħsarat li ġew allegatament ikkawżati fil-kċina, jingħad li l-perit tal-qorti stess *ex admissis* jikkonferma li huwa ma rax b'għajnejh din l-għamara u għalhekk wisq anqas seta' jikkonstata l-allegati ħsarat u kwindi terġa' wisq anqas seta' joħroġ b'xi stima ta' tiswija, dejjem jekk wara kollox kinitx taqa' taħt il-kompetenza tiegħu li joħroġ bi stima serja fuq għamara. In eskussjoni fir-risposta għall-ewwel domanda l-perit tal-qorti iwieġeb hekk: “Nikkonferma li l-esponent qatt ma ra l-ħsarat fil-kċina”. Jikkonferma wkoll fit-tielet risposta: “Ma hemmx firem fuq id-dokument imsemmi”. Irriżulta wkoll li wisq anqas dan id-dokument ġie kkonfermat bil-ġurament mill-persuna li ħarġitu. Jekk lanqas biss kien iffirmit, x'tistenna? Ċertament tali dokument fih innifsu ma hux legalment aċċettabbli bħala prova peress illi huwa nieqes mill-elementi kollha neċessarji sabiex jiġi ammess bħala tali. *In vista* ta' dan wieħed jistaqsi kif qatt allura seta' l-perit tal-qorti joħroġ b'tali konklużjoni dwar il-kċina. Dan in-nuqqas legali kien imissu ġie indirizzat aħjar mill-ewwel qorti peress illi *si tratta* ta' punt legali u mhux taċċetta kollox b'għajnejha magħluqa bħal li kieku ma jeżistu xejn ir-regoli tal-proċedura li jasskuraw proċess ġudizzjarju ġust u ekwu skond il-liġi;

“f) Fuq l-istess suġġett tal-kċina l-perit tal-qorti fir-rapport tiegħu jirriveva li “l-unika dokument esebit kien kont għall-ammont ta' €8,607.88 għal xi partijiet mill-kċina. In eskussjoni huwa jafferma li dan id-dokument kien jittratta dwar ħsarat fuq il-kċina. Illi bir-rispett kollu lejn il-perit tal-qorti u mingħajr preġudizzju għal dak osservat fil-paragrafu preċedenti, wieħed għandu jinnota minn sempliċi eżami tad-dokumenti in kwistjoni illi dan id-dokumenti jittratta fuq l-ordni li kienet saret għal xi kċina u mhux dokument li jindika ħsarat f'xi kċina. Fil-fatt dan id-dokument jittellem waħdu u *cioè* l-*order number* – il-

prezz tal-kċina inkluż *delivery and installation*, – id-*discount* li ngħata – kemm tħallas depositu – kemm kien il-bilanċ dovut *etc etc*. Kwindi ċertament mhux xi dokument li jindika ħsarat f'xi kċina u l-valur ta tali ħsarat;

“g) Illi barra minn hekk jiġi notat ukoll li fir-rapport tiegħu l-perit tal-qorti jikkummenta li fl-aċċess “Il-fond tal-atturi kien għadu kważi vojti” u ma jagħmel ebda referenza għal xi kċina u wisq anqas kwindi li ntweru xi allegati ħsarat fil-kċina. Huwa wisq probabbli kwindi li fiż-żmien tal-aċċess il-kċina kienet għadha l-anqas biss ġiet installata għax altrimenti l-atturi ċertament kienu jindikawhieu;

“h) Illi għalhekk ċertament hemm mankanza assoluta ta' xi tip tal-iċken prova fuq l-allegati ħsarat fil-kċina.”

8. L-atturi wieġbu hekk:

“1. Illi dwar l-aggravji tal-appellanti konvenuti l-appellati in rigward tal-ewwel aggravju b'kull rispettt dan għandu jiġi miċħud u dan peress illi fir-rikors promutur tal-appellati hemm indikat ċar kemm fil-premessi illi ntalbu l-ewwel żewg talbiet sabiex isiru ix-xogħlijiet ta' tikkil u tibjid u tiffissa l-perjodu sabiex isiru dawn ix-xogħlijiet *stante* pika cara u qawwija mill-appellanti li baqgħu li ma jagħtux permess taħt skuża jew oħra kif effettivament jirriżulta mill-provi inkluż fir-rapport peritali fejn ix-xogħol u responsabbiltà tal-bini huwa dejjem il-perit, aparti il-fatt illi ma ngabet l-ebda prova mill-appellanti dwar invażjoni fuq xi arja jew xi titolu fuq dak allegat u aktar u aktar meta ma kienx hemm kontro-talba f'dan is-sens;

“2. Illi dwar il-likwidazzjoni tad-danni li huwa t-tieni aggravju u prattikament l-aggravji l-oħra fir-rikors tal-appel, b'kull rispettt lejn l-appellanti l-esponenti ser jagħmel elenku dwar kif jirriżultaw il-ħsarat li kellhom jiġu likwidati b'mod kronoloġiku:

“i. Dok JG 5 a fol 8 – ittra legali tal-24 ta' Lulju, 2008 fejn fost oħrajn l-appellanti ġew miżmuma responsabbli għad-danni likwidati;

“ii. *Affidavit* tal-appellat John Galea a. fol. 20 fejn fost affarijiet oħra jgħid “Dan kien kollu pika u sal-lum dan il-ħajt ma ħallewniex inkaħħluh bil-ħsara kbira li qed jagħmel il-maltemp tant li xxarbu s-sistema tad-dawl fuq ġewwa u li huma ta' periklu għax lanqas qedgħin jiffunzjonaw. Jien ma kellix għażla oħra ħlief li kelli nipproċedi b'din il-kawża u li nħoss li għandha tinstema b'urgenza.”

“iii. *Affidvati* ta' Maria Stella Galea, l-appellata a fol. 21 u in partikolari l-parti li taqra “Dan kien kollu pika u sal-lum dan il-ħajt ma ħallewniex inkaħħluh bil-ħsara kbira li qed jagħmel il-maltemp tant li

xxarbu s-sistema tad-dawl fuq ġewwa u li huma ta' periklu għax lanqas qegħdin jiffunzjonaw. Jien ma kellix għażla oħra flief li kelli nipproċedi b'din il-kawża u li nħoss li għandha tinstema' b'urgenza."

"iv. A fol. 26 tal-proċess hemm rikors urġenti tal-appellati atturi fejn jingħad is-segweni "illi peress li fil-fond suġġett ta' dina l-kawża qed isiru ħsarat kbar u hemm periklu kbir minħabba li qed jidhol u jiskula l-ilma mas-sistema tad-dawl, qed umilment jiġi mitlub li jsiru xogħlijiet meħtieġa taħt is-superviżjoni ta' perit nominat minn dina l-onorabbli qorti u dan mingħajr preġudizzju għall-eżitu ta' din il-kawża";

"v. Ara relazzjoni tal-Perit tekniku l-uniku dokument eżebit kien kont ta' €8,607.88 għal xi partijiet għal kċina. ...;

"vi. Ara sett ta' ritratti tal-ħsarat li ġarbet l-istess kċina u għamara a fol. 59 et seq. u fol. 64 ix-xieħda tal-istess appellant attur John Galea fejn in kontro eżami jispjega dwar il-ħsarat u l-irċevuta għall-ammont €8,607.88 fis-seduta tat-22 ta' Ġunju, 2010 ...;

"vii. Fol. 74 l-ispejjeż tal-valur tal-kċina distrutta bil-ħsarat kawżati fl-ammont ta' €8,374.;

"viii. Fol 86 domandi in eskussjoni tal-appellanti lil perit tekniku ... "referibbilment għar-rapport tar-risposti li jien tajt li jien il-ħsarat fiżiċi rajthom fil-bini. Natura tad-danni li sibt hija b' konsegwenza ta' dawn il-ħsarat ... fl-istess seduta l-istess perit jerġa' jikkonferma f'paragrafu (4) "id-dokument huwa relatat mal-ħsarat sofferti fil-kċina u (5) ritratti eżebiti juru l-partijiet esterni tal-ħajt, (6) l-esponent deherlu li ladarba jixxarab il-ħajt tal-bricks li fih kienet għaddejja parti mis-sistema ta' elettriku allura din tiġi spezzjonata, din hija Prattika addottata f'ċirkostanzi simili". ...;

"3. Illi kull referenza għall-konkluzjonijiet fir-relazzjoni tal-Perit Godwin Abela fl-appell tal-appellanti jiġi osservat li l-appellanti kif indikat a fol 81 meta ġiet preżentata r-relazzjoni tal-istess perit tekniku kienu rreżervaw id-dritt nomina ta' periti addizzjonali fil-kawża fl-ismijiet hawn fuq indikati fis-seduta 28 ta' Jannar, 2011 li fis-seduta segweni tat-28 ta' Marzu 2011 l-istess konvenuti ddikjaraw li qed jirrinunzjaw għal periti addizzjonali b'dan jidher ċar li kienu qedgħin joqgħodu fuq l-eskussjoni tal-istess perit Godwin Abela ġia indikati iktar il-fuq. Illi għalliekk jidher ċar u pruvat li l-ħsarat saru, li l-ħsarat ġew

konstati u dan konfermat mill-istess Perit Gowdin Abela li dañhal fil-fondi indikati kif qal huwa bil-ġurament u għalhekk irrispettivament minn dak li qed jipprova jallega l-appellanti bñala per eżempju x'tip ta' ħsarat saru fil-kċina jibqa' l-fatt li l-ħsarat saru minħabba pika tal-appellanti li għal snin sñahñ sal-lum baqgħu jostakolaw li jittkaññhal ħajt li minnhu baqa' jiskula ilma sallum;

“4. Illi l-ewwel qorti fis-sentenza tagħha fuq materja teknika qagħdet fuq dak ikkonstat mill-perit tekniku mqabbad mill-qorti, li kien naturalment imparzjali, u fuq il-lamentela tal-appellanti, hemm spjegazzjoni sew tal-istess rapport minnu mañluf u wkoll fl-eskussjoni.

“5. F'dan il-każ ir-rapport tekniku tal-Perit Godwin Abela huwa ben motivat u fuq kollox indipendenti u integrali u gñahekk gñandu jiġi segwit.;

“6. illi dan apparti l-fatt li f'materja ta' diskrezzjoni fl-apprezzament ta' provi din l-onorabbli Qorti tal-Appell ma tid-disturbax faċilment l-apprezzament tal-ewwel qorti jew Tribunal ħlief jekk dan ikun manifestament ħażin jew għal xi motti ieñor gravi ...;

“7. Illi gñar-raġunijiet hawn fuq indikati din l-onorabbli qorti gñandha issib dan l-appell bñala wieñed frivolu u vessatorju bbażat purament fuq pika ...”

9. Dawn l-aggravji juru illi l-konvenuti qegħdin jistrieñu kemm fuq il-prinċipju illi l-qorti ma gñandhiex tagħti *ultra* jew *extra petita* u kif ukoll fuq il-prinċipju, li joñroġ ukoll mill-art. 562 tal-Kodiċi ta' Organizzazzjoni u Proċedura Ċivili, illi *onus probandi incumbit ei qui dicit*, bil-konsegwenza illi n-nuqqas tal-prova jissarraff fi żvantagġ gñall-parti li fuqha hu mixñut dan l-oneru, li jfisser, imbagħad, illi gñall-ġudikant l-unika konsiderazzjoni li jista' japplika fil-ġudizzju tiegħu hu dak li l-fatti allegati ma jikkorrispondux gñall-veru.

10. Dwar l-aggravju msejjes fuq l-argument ta' *extra petita* l-qorti tosserva illi, minkejja dak li jingħad fil-korp tas-sentenza, l-ewwel qorti effettivamente laqgħet biss it-talba kif saret, *viz.* għal-likwidazzjoni tad-danni, u ma ipproċedietx ukoll għall-kundanna tal-konvenuti għall-ħlas ta' dawn id-danni. Billi kull talba tinkludi wkoll dak li hu neċessarjament involut fiha, in-nuqqas ta' talba għal dikjarazzjoni illi d-danni tassew seħħew u illi jaħtu għalihom il-konvenuti ma huwiex nuqqas fatali.

11. Dan l-aggravju huwa għalhekk miċħud.

12. Dwar l-aggravju msejjes fuq l-oneru tal-prova l-qorti tosserva illi f'dan il-każ jidher li ġie biżżejjed muri quddiem l-ewwel qorti permezz tal-perit arkitett maħtur minnha illi tassew seħħet il-ħsara tal-ħajt intern u fis-sistema tal-elettriku. Ma jistax iżda jingħad l-istess dwar il-ħsarat fil-kċina allegati mill-atturi.

13. Il-perit tal-qorti fit-twegiba għall-ewwel mistoqsija in eskussjoni wieġeb li hu qatt ma ra l-ħsarat allegati fil-kċina tal-atturi u straħ biss fuq dokument esebit mill-attur li la hu ffirmat wisq anqas konfermat bil-ġurament minn min ħargu. Dan id-dokument jidher li hu ordni għal xi kċina u ma jindikax il-ħsarat li saru fil-kċina tal-atturi minħabba li kien hemm xi dewmien biex saru x-xogħlijiet fil-ħajt tal-atturi.

14. Ta' min jinnota wkoll illi fl-*affidavit* ta' John Galea a fol. 20 u fl-*affidavit* ta' Maria Stella Galea a fol. 21 imkien ma jissemmew xi ħsarat f'xi kċina: "Dan kien kollu pika u sal-lum dan il-ħajt ma ħallewniex inkaħħluħ bil-ħsara kbira li qed jagħmel il-maltemp tant li xxarbu s-sistema tad-dawl fuq ġewwa u li huma ta' periklu għax lanqas qegħdin jiffunzjonaw. Jien ma kellix għażla oħra ħlief li kelli nipproċedi b'din il-kawża u li nħoss li għandha tinstema' b'urġenza". Wieħed kien jistenna b'mod loġiku u *in vista* tal-ammont konsiderevoli ta' ħsarat li jallegaw li seħħew fil-kċina, li l-atturi kienu jagħmlu referenza fl-*affidavit* tagħom għall-ħsarat fil-kċina wkoll.

15. Kif diġà ngħad aktar qabel, huwa indubitat il-prinċipju illi min jallega jrid jipprova. Fin-nuqqas ta' provi, isegwi l-prinċipju l-ieħor xejn anqas validu illi *actore non probante reus absolvitur*. Fil-fehma ta' din il-qorti l-ewwel qorti ma kellhiex tistrieħ fuq ir-rapport tal-perit tekniku li inkluda tiswijiet u ħsarat fl-għamara tal-kċina fl-ammont ta' tmint elef, sitt mija u seba' euro u tmienja u tmenin ċenteżmu (€8,607.88) mingħajr prova konkreta msaħħa bi stejjem jew riċevuti u korroborata anke minn semplici dikjarazzjonijiet ta' min ħareġ dawk l-istejjem li juru l-prezz tax-xogħol tat-tiswijiet.

16. Id-danni għalhekk kellhom jiġu likwidati fis-somma ta' tlitt elef u mija u ħamsin euro (€3,150) għat-tibjid tal-ħitan interni, kif

ukoll is-somma ta' mitejn u ħamsin euro (€250) għat-tiswijiet fis-sistema tal-elettriku – b'kollox tlitt elef u erba' mitt euro (€3,400).

17. Għal dawn ir-raġunijiet il-qorti tipprovdi dwar l-appell billi tirriforma s-sentenza appellata: tħassarha fejn illikwidat id-danni fis-somma ta' tnax-il elf u seba' euro u tmienja u tmenin ċenteżmu (€12,007.88) u, minflok, tillikwida d-danni fis-somma ta' tlitt elef u erba' mitt euro (€3,400), u tikkonfermaha fil-bqija.

18. L-ispejjeż tal-ewwel grad jibqgħu kif regolati mill-ewwel qorti; l-ispejjeż tal-appell jinqasmu hekk: sehem minn erbgħa ($\frac{1}{4}$) jħallsuh il-konvenuti u tliet ishma minn erbgħa ($\frac{3}{4}$) jħallsuhom l-atturi.

Silvio Camilleri
President

Giannino Caruana Demajo
Imħallef

Noel Cuschieri
Imħallef

Deputat Registratur
df